

﴿٣٥﴾ سُورَةُ فَاطِرٍ FÂTİR SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sûrenin başında **Elhamdülillâhi fâtırissemêvâtı** geçtiği için, Sûreyi Fâtır denilmiştir.

Bu süreyi celile; 45 âyet, 97 kelime, 3130 harften ibârettir. Hâlik-i Kâinat, kendine ta'zimen ve ümmete tâlimen hamdü senâ buyuruyor. Cenâb-ı Hak'kı zikir, en büyük bir nimettir.

1- الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنِي وَثُلُثٍ وَرُبَاعٍ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

الْحَمْدُ لِلَّهِ Hamdü senâ nereden gelirse, kim yaparsa, kime yapılırsa, اللّٰهُ Âllâh'a mahsustur. Çünkü kimi senâ etsen, onun Hâlik'i, Âllâh'tır. Hangi sanatı sevip takdir etsen, yine Âllâh'a dayanır. فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Gökleri ve yeri ademden yoktan var eden, halk eden Âllâh'tır. جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا O Âllâh ki melekleri vesile, elçi yapmıştır, peygamberleri ve sâlih kulları arasında. أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنِي وَثُلُثٍ وَرُبَاعٍ Meleklerin nev'ileri var, bir kısmı kanat sahibidir. İkişer, üçer, dörder kanatlı elçiler. يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ O, ya-

ratmada (istediğine) dilediği kadar fazla verir. **إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** Şüphesiz Âllâh, her şeye kadirdir gücü yetendir.

Cibril-i Emin, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e geldiğinin bir defasında, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem demiş ki; "Ben, seni şeklinde görmek istiyorum." Mâlum ya Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in, beşeri olan vücudu müteessir olmaması için Cibril-i Emin insan şeklinde gelirdi. Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, Cibril Emin'e ben seni gerçek şekilde görmek istiyorum dedi. Cibril-i Emin de "efendim, beşeri vücudunuz tahammül etmez de rahatsız olursunuz" deyince, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem istediğini tekrarlamış. Ve Cibril-i Emin bir kanadı şarkta, bir kanadı garpta acayip bir şekil alınca, hakikaten Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem biraz müteessir olmaya başlayınca şeklini değiştirmiş ve Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'i kucaklamıştır.

Mevlânâ Celâleddin Rûmî Kaddesâllâhû Sirrahülaziz buyuruyor. Cebrail Aleyhisselam'ın böyle gerçek şekli kanatları zuhur ettiği zaman, beşeri vücud müteessir oldu. Fakat Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem, Hakikat-ı Muhammediyye'yi gösterse idi, kıyamete kadar Cibril-i Emin kendine gelemezdi.

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ - 2
مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ Her neyi ki Âllâh CelleCelâlûhû, insanlara fütuhat vermiş, ihsan etmiş **مِنْ رَحْمَةٍ** rahmetten. Her ne ki ne rahmeti, Âllâh bir insana takdir etmişse, **فَلَا مُمْسِكَ لَهَا** hiçbir kimse onu imsak edemez, o gelip yerini bulur. **وَمَا يُمْسِكُ** Herhangi bir

rahmeti, Âllâh (CelleCelâlûhû) bir kulunda tutmuşsa vermemişse, **يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ ۖ** O'nun tuttuğunu ondan sonra salıverecek de yoktur. **وَهُوَ** O'dur ancak O'dur. **الْعَزِيزُ** Galip, mağlup olmayan galip. **الْحَكِيمُ** Her şeyi yerli yerinde halk eden hikmet sahibidir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ ۖ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِي تُؤْفَكُونَ

(Mekkeyi Mükerrerme'de nâzil olan âyetler, **"yâ eyyûhennâsû"** ile başlıyor. Medineyi Münevvere'de nâzil olan âyetler de **"yâ ey-yühellezîne êmenü"** ile başlıyor.)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar, nisyandandır, ahdini unutmuş. **أذْكُرُوا** Hâlik-i Kâinat'ın size verdiği nimetleri hatırlayın. Bir de bütün nimetlerin fevkinde, sizi en kıymetli bir peygambere ümmet etmiştir. **هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ** Âl-lâh-û Teâlâ'dan gayri hiçbir yaradan var mıdır ki gökten ve yerden sizi rızıklandırır? **لَا** Yoktur, **إِلَّا** bir mâbûd **هُوَ** ancak hakiki Mâbûd, O'dur. **فَانِي تُؤْفَكُونَ** Ey insanlar niçin, nasıl oluyor da Hak'tan yüzünüzü çeviriyorsunuz?

وَإِنْ يَكْذِبُونَكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ ۗ وَاللَّهُ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ۖ 4-

وَإِنْ يَكْذِبُونَكَ Ey Habibim Ekmelerrusul Sallâllâhû Aleyhivesellem, eğer müşrikler seni tekzip ederlerse. **فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ** Senden önceki peygamberler de tekzip olunmuşlardı. (Onlar sabr-ı tahammül etmişler, sen de sabr-ı tahammül et. Onlara Ben, yardım ettiğim gibi sana da yardım eder, düşmanlarını kahi

rederim.) وَاللَّهُ تَرْجَعُ الْأُمُورُ (Bütün işler yalnızca Âllâh-û Teâlâyâ döndürülecektir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ
بِاللَّهِ الْغُرُورُ 5-

يَا أَيُّهَا النَّاسُ Ey insanlar إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ biliniz ki Âllâh'ın va'dı hak'tır. (Haşır ve ceza ile ilgili dirilme) va'dı gerçektir. فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ فَلا تَغُرَّنَّكُمُ Dünyanın hayâtı, mâl-ı serveti sizi aldatmasın. Sakın dünya hayatı sizi mâğrur etmesin. وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ Garur, şeytânın lâkâbıdır. Çünkü insana gurur verir. Garur olan şeytan, sizi mağrur etmesin Âllâh'ın lütf-u keremiyle! Düşman kuvvetlidir, zayıf noktayı bulduğu zaman gelir. Şeytan der ki; "Âllâh erhâmerk rahimidir. Âllâh, kulunu affeder. Yapacağını yap, o seni affeder" diyerek iğvâ verir. O mağrur şeytan, Âllâh'ın affına güvencirmek suretiyle sizi kandırmasın.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ
أَصْحَابِ السَّعِيرِ 6-

إِنَّ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ Muhahakkak şeytan لَكُمْ عَدُوٌّ size düşmandır, siz de onu düşman bilin. (Şeytan çok defa insanı ibadete sevk eder) fakat maksadı onu dalâlete düşürmektir.

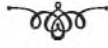
Muâviye Radyâllâhû Anh, Rasûl-û Ekrem'in kayınbiraderi olduğu için Rasûl-û Ekrem'in devlet hanesine rahatlıkla gelir giderdi çünkü kardeşi orada. Zeki bir insan olduğu, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem de saçını ve sakalını traş ettirmeye münasip gördüğünden, bu vazifeyi ona vermişti. Yazısı da gü-

zel olduğundan, vahiy kâtipliği de yapıyordu. Âshab-ı Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem, hepsi de ehli Cennet'dir, âyetle sabittir. Âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak buyuruyor. **وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ**. Hepsine Âllâh, hüsnâyı va'detmiş ki Cennet'tir.

إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ Şeytan, sizi davet eder kendi cemaatına. **لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ** O, kendisine tâbi olanları cehennemlik olsunlar diye, (heveslerine ve dünyaya meyle) dâvet eder.

Şeytanın gururundan kurtulmak ancak Cenâb-ı Hak'ka itaata devam etmekle olur.

İmam-ı Kuşeyri ise buyuruyor; Şeytandan kurtulmak ancak Âllâh'ın istiânesiyle olur, yardımı ile olur. Cenâb-ı Hak'ka iltica etmek **Eûzûbillahi mineşşeytanirracim** Yâ Rabbi, şeytandan sana sığınırım demek lazımdır.

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ 7- مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

الَّذِينَ كَفَرُوا Onlar ki küfretmişler, (küfür setir manasıdır. Çünkü hakkı setrediyor, (örtüyor,) kabul etmiyor.) Onlar ki hakr kı setretmişler, şeytanâ tâbi olmuşlar. **لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ** Onlara şedid bir azap var ki azab-ı cehennemdir. **وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** Onlar ki imân etmişler ve imânını da âmâl-i salihâ ile takviye etmişler. Bunun da mükâfatı, **لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ**, onlara Mağfirat-i İlâhiye var. Kusurları olanların kusurları setredilir. Ecr-i kebir olan Cennet de vardır. Mağfiret, imâna mukabildir. Ecr-i

kebir de âmâl-i salihaya mukabildir. Âmâl-i salihâ insanın derecesini yükseltiyor.

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي 8-
مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا
يَصْنَعُونَ

أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَاهُ حَسَنًا Fena âmâli kendisine tezyin olunan, güzel gösterilip de onu güzel gören kimse, (kötülüğü hiç istemeyen kimseye benzer) mi? Amellerinin güzelini, çirkininden temyiz eden kimse gibi midir? فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ Şüphe yok ki Âllâh-û Teâlâ dilediğini dalâlette alıkor, dilediğini de hidayete erdirir. Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, o halde dalâlette kalanlara karşı nefsin hasretlerle geçmesin, (esef etme üzülme.) إِنَّ اللَّهَ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ onların bütün işlediklerine âlimdir.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ 9-
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ

وَاللَّهُ الَّذِي O Âllâh'tır ki kemâl sıfatlarıyla muttasıf. Vahdâniyea tine delâlet eden الرِّيحَ أَرْسَلَ rüzgârı gönderiyor. فَتُثِيرُ Rüzgârı tahrik ediyor, سَحَابًا bulutları إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ sevk ediyoruz. Nebatî olmayan ölü bir bölgeye, su olan bulutları sevk ederiz. فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا Ondan sonra toprağa yeşillikle hayat veririz. كَذَلِكَ النُّشُورُ Ölülerin yeniden dirilmesi de böyle olacaktır.

Ehli mânâ başka mânâlar da vermişler. Bir insanın kâlbinde

Zikrullâh olmazsa, o kâlp ölü demektir. Bir kâlpde istidat varsa, ehli hâlin telkin-i tasarrufu ile o ölü kâlp hayat bulur.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ -10
وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبْزَوْنَ

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا Kim izzet isterse, (Âllâh-û Teâlâ'dan istesin.) Bilsin ki bütün izzet, Âllâh-û Teâlâ'nındır. Aziz, Âllâh'tır. İzzet, Âllâh'a mahsustur. Âllâh istediğini aziz, dilediğini zelil yapar. Tezekkür tefekküre girer. Tezekkür; Âllâh'ı hatırlamak, devam ede ede nihayet tefekküre başlar. Kâlpde bir tefekkür hâsıl olur. Esmâ-i Hüsnâ'nın her bir isminde, Cenâb-ı Hak'kın azameâti bulunduğundan devamını muvafık görmüşler. Mânâsını bilerek okumak daha iyi olur. Nihayet tefekküre varır. İnsan her halinde fakirdir, Cenâb-ı Hak'ka muhtaçtır. İnsan ne olursa olsun her halinde Âllâh'a muhtaçtır. Âllâh'a iltica edene Âllâh, sıfatını giydirir ki aziz olur. **إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ** Aziz'e mû'ti olmak taatledir. Cenâb-ı Hak, tâatı beyan ediyor. Biri imân, diğeri de ameldir. **إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ** Tayyib olan kelimeyi **Lâ ilâhe illellâh** demişler. Yahut "**Sübhânâllâhi velhamdülillâhi ve lâ ilâhe illellâhü vellahü ekber**" denilmesidir. Çünkü bunun da içinde **Lâ ilâhe ilellâh** var.

Bu kelimeler insanın ağzından çıktığı zaman, her biri Makbul-û İlâhi olup Cenâb-ı Hak'ka ref olunca, Cennet'te bir nimet olur.

وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ Güzel sözler ancak O'na yükselir ve onu da sâlih amel yükseltir. Hatta bazıları da demişler bu âyetin tefsi-

rinde, Kelimeyi Tayyibe Zikrullah'tır. Âmâl-i salihâ da ikâme edilen namazlardır. Bir insan halis niyetle namazlarına devam ederse, itaat eder isyan etmezse işte bu itaat, onun zikrini Âllâh'a kaldırır ref eder. Eğer amâl-i salihâ olmazsa o Kelimeyi Tayyibe, Zikrullah yerinde kalır. وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ Onlar ki seyyieleri, şeriate muhalif olan işleri mekri hile ile yaparlar. لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ Şiddetli azaba giriftar olurlar. وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ Onların birbirine yaptığı mekr-i hileler yok olur gider, onları helâke götürür.

Nazm-i Celilin, Enfal sûresinde beyan buyurulduğu vechile Kureyşin, Dâr'un Nedve'de Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem için "hapsedelim veya katledelim yahut sürelim" diye gizlice kure mak istedikleri tuzak sebebiyle nâzil olduğu mervidir.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ 11-

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ Ey putlara hatta insanlara tapanlar. وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ (önce) topraktan halk etti. Âdem Aleyhisselam babanızdır, onu topraktan halk etti. ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ On-dan sonra da zürriyetini nutfeden halk etti. ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا On-dan sonra da sizi (erkek dişi) çiftler kıldı. وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا تَضَعُ. Âllâh-û Teâlâ'nın ilmi olmaksızın hiçbir kadın ne gebe kalır ne de doğurur. وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ Uzun ömürlünün ömrünün uzatılması, ömrü az olanın da kısaltılması mutlaka bir kitapta (Âllâh-û Teâlâ'nın ilminde yahut Levh-i Mahfuz'da yazılı.) Şüphe yok ki bunlar, Âllâh-û Teâlâ'ya göre pek kolaydır.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ -12
وَمِنْ كُلِّ تَاكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى
الْفُلُكَ فِيهِ مَوَاحِرَ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

هَذَا عَذْبٌ İki deniz birbirine müsavi olmaz. وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ
فُرَاتٌ سَائِغٌ Bu tatlıdır harareti keser, içimi kolaydır, susuzluğu ke-
ser. شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ Diğer de çok tuzludur, acıdır (boğazı yakar.)
Her ikisinde tatlı ve acı suda da taze et
وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا. Ve (inci mercan gibi) ta-
kındığınız zinetler çıkarırsınız. وَتَرَى الْفُلُكَ فِيهِ مَوَاحِرَ لَتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ Ve o denizlerde gemilerin suyu yarararak seyretti-
ğini görürsün. Tâ ki Âllâh-û Teâlâ'nın fazlından rızkınızı arayasınız ve
şükredesiniz.

(Suyu tatlı ve acı olan iki deniz birbirine nasıl eşit değilse, ina-
nanla inanmayan insan da birbirine eşit değildir.)

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ -13
كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ Âllâh-û Teâlâ, geceyi gündüzün içine dâh-
hil eder. وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ Ve kış mevsiminde gündüzü de
gecenin içine dâhil eder. وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ Öyle Âllâh ki Gü-
neş'i ve Ay'ı emri altına almıştır. (Bütün bunları yapan) Rabbiniz,
Âllâh'tır. (Sizin bâtil olan mabutlarınız bunları yapabilir mi?) كُلٌّ
يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى Bunların hepsinin, Ay ve Güneş'in cereyanı

vakt-i muayyene kadar devam ediyor ki (kıyamettir.) ذَلِكُمُ اللَّهُ (kuvvet ve kudret sahibidir, وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا لَهُ الْمُلْكُ O'nundur. مَا O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, (niyaz edip hacetinizi dilediğiniz putlar) ise bir hurma çekirdeğinin zarına bile mâlik değildiler.

14- **إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ**

Şayet onlara (putlarınıza) dua ederseniz, sizin çağırmanızı işitmezler. وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ (Cansız putlar değil de şayet canlı putlar) faraza işitseler bile size cevap veremezler. وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ Kıyamet günü de sizin (onları, Âllâh'a ortak koşmanızı reddederler. وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem sana bu malûmatı, habir olan Âllâh veriyor. Sen de onlara haber bildir.

15- **يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ**

Ey insanlar, siz mutlak bir fakirlik içindediniz. Âllâh ganidir, hakim O'dur. Hepiniz O'na muhtaçsınız. وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ Zengin ve övülmeye lââyık olan ancak O'dur.

16- **إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ**

Şayet Âllâh dilerse sizi yok eder ve yerinize (mu'ti) yeni bir halk, (başka bir kavim) getirir.

17- **وَمَا ذَلِكُمْ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ**

Bu, Âllâh-û Teâlâ'ya göre güç değildir. (Yok etme ve yaratma) Âllâh'a zor değildir. İnsan âhireti sermaye bilmeli, dünyayı da onun ticareti. Asıl ahireti kazanmak için geldim, sermayem odur. Bu işi yapayım da sonra namazı kılayım değil, asıl olan namazdır. İbadet sermayedir. Namazı kıl da sonra ticaretine işine devam et. Ahiret re'sül mal olacak, sermaye olacak, dünya umuru onun ticareti olacak.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِوَاهِرِهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ ۖ-18
 وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۗ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا
 الصَّلَاةَ ۗ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ إِلَىٰ اللَّهِ الْمَصِيرُ

Kıyametin hâli, hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenemez. Meğer şefaât izni gelirse, o dereceye varan kimseler şefaât ederler. وَلَا تَزِرُ **Vizir**; ağırlık yük demektir. Vezirlere vezir derler çünkü hükümdarın ağırlığını çekiyor. Hükümdarın ağırlığı vezirlerin üzerindedir. وَازِرَةٌ Bir günahkâr, وِزْرَ أُخْرَىٰ başkasının günahını çekmez. Kıyamette herkes kendi günahının ağırlığını çeker. وَإِن Eğer إِلَىٰ جِوَاهِرِهَا arkasındaki günahların hamline birisini talep ederse, talep ederse مُثْقَلَةٌ ağır yüklü olan bir günahkâr, talep ederse, "gel hatalarımı al" dese. لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ Bu çağırdığı akrabası da olsa ondan bir şey yüklenmeyi kabul etmez. وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ Eğer akraba bile olsa. إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ Ey Habibim senin bu nasihatların, inzar ve tebşiratın kime tesir eder? Rabbinden korkan, gaybi olarak görmeden iman edenler. وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ Namazlarını ikame, dürüst kılanlar. وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ Namaz kılan ve zekât verenler, Âllâh'tan korkanlardır. وَمَنْ تَزَكَّىٰ Her kim ki şirkten, hatalardan temiz olursa, فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ kim (günahlar-

dan) sakınarak temizlenirse, o kendi menfaatına temizlenmiş olur. وَاللّٰهُ الْمَصِيرُ Nihayet herkesin rucûu, dönüşü Âllâh'adır.

Burada Âllâh CelleCelâlûhû, Mü'min ile kâfiri anlatmak için bir misâl gösteriyor.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ-19

Gözü gören ile görmiyen, her ikisi de bir olur mu? Mü'min olan kimseye imânı dolayısıyla, Âllâh CelleCelâlûhû gözüne bir ziya vermiş ahiretini görüyor. Ve ahireti için amel ediyor. Kâfir olanın gözü, kalbi kapanmış da görmüyor.

وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ-20

Zulûmât, karanlık, kâfir karanlıkta olandır. Nur'lu olan da Mü'mindir. Mü'min nûra gider, kâfir de zulmete gider. Nur ile zulmet her ikisi de müsâvi olur mu?

وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ-21

Gölge ile hararet müsâvi olur mu?

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ

Dirilerle ölümler müsavi bir olur mu? وَاللّٰهُ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ Şüphesiz Âllâh CelleCelâlûhû, dilediğine hakkı işittirir. İşittikten sonra da imâna gelir. وَمَا أَنْتَ Değilsin ey Habibim, sen بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ kabirde olan ruhu olmayana işittiremezsin. Kâfir olanlar, kabirde olanlar gibidir. Kâfirler, ruhsuz ölümler gibidir.

إِن أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ -23

Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, sen ancak benim tara-fimdan gönderilmiş, imân edenleri cennet ve nimetle tebşir, imân etmeyenleri de cehennem azabı ile inzâr edicisin.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ -24

Halik-i Kâinat, Habibine iltifat buyuruyor. Biz Azimüşşân, sana olan lütfumuzun kemâlinden, seni bütün mahlûkâta gönderdik بِالْحَقِّ Hak ile Kur'an ve hidayet ile بَشِيرًا tebşir edersin, O'na imân ve itaat edenleri. وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ İmân etmiyenleri de ebedi azabım ile korkutacaksın. Yok bir ümmet senden evvel, yok idi ki İLLÂ onlara bir peygamber gönderdim. İmân edenler kabul icabet etmişler, imân etmeyenler de küfürde kalmışlar.

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۖ وَالزُّبُرِ ۖ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ -25

Eğer seni tekzib ederlerse (üzülme, müteessir olma.) Onlardan önce gelen ümmetler de peygamberlerini tekzib etmişlerdi. جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ Onlara da peygamberleri, beyyinat, mucize ile gelmişlerdi. وَالزُّبُرِ Suhuflarla geldiler, وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ münir kitap olan Zebur, İncil, Tevrat ile geldiler.

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِءَ -26

ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا Sonra o küfredenleri azabım ile aliverdim. فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِٔ Benim azabımın nasıl olduğunu şimdi bilirler.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ۗ-27
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ

أَلَمْ تَرَ Görüyorsun ey Habibim, أَنَّ اللَّهَ Âllâh CelleCelâlûhû vahh daniyete icabet etmiyenleri azaplarından sonra, vahdaniyetin delillerini bildiriyor. أَنَّ اللَّهَ Âllâh CelleCelâlûhû, أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً, فَأَخْرَجْنَا بِهِ İhraç ettik topraktan, çıkardık o su ile ثَمَرَاتٍ çeşit çeşit meyveler, وَمِنَ الْجِبَالِ Dağları halkettik, o dağların aralarında yollar, dereler. مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا renkleri muhtelif. جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا Dağlardan (geçen) beyaz, kırmızı değişik renkler, de ve simsiyah yollar (yaptık.) Bunlar böyle olduğu gibi, insanlar da böyle damar damar halk olmuştur.

وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ-28
مِنَ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ İnsanları da yerde yürüyen, hayvanları da davaları da böyle (meyve, yollar gibi) muhtelif renkte yaptık. İki insan, iki hayvan olsun birbirine benzemez. Bütün bunların hepsi, kuvvet-i kudret-i İlâhiye dâhilindedir. إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنَ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ Âllâh-û Teâlâ'dan kulları içinde en ziyade korkan âlimlerdir. Âllâh'ı bilmeyen, Âllâh'tan korkmaz. إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ Şüphesiz Âllâh CelleCelâlûhû mülkünde

azizdir, galiptir. Galibin galibidir. Gafûrdur, tevbe edenlere mēğfil ret edicidir.

Aleyhisselâtü vesselâm Efendimiz, Âshabına; "İçinizde hepimizden ziyade Âllâh-û Teâlâ'dan korkar ve sakınırım" buyurmuşlardır.

Kulun, Âllâh-û Teâlâ hakkındaki bilgisi nisbetinde korku ve saygısı artar.

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورًا

Onlar ki Âllâh'ın kitabı Kur'an-ı Kea rim'i okuyorlar. (Ve mucibiyle amel ederler.) وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ Namazını ikâme eder âdâb-ı erkânı üzerine. وَأَنفَقُوا İnfak ediyorlar مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ bizim verdiğimiz, kısmet ettiğimiz maldan infak ediyorlar. سِرًّا وَعَلَانِيَةً Gizli olarak eğer sadaka ve hayrat ise. Ve alâniyeten aşikâre, eğer zekât ise verirler. Böyle yapan kimseler, Öyle bir تِجَارَةً Öyle bir ticaret, sevap ki لَّن تَبُورًا ebedi olan, zayi olmayan ticareti elde ederler.

لِيُؤْفِقَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ-30

لِيُؤْفِقَهُمْ أُجُورَهُمْ Âllâh tevfiye eder, verir onların ücretlerini hem de. وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ Ve lütfundan, onlara fazlasını da verir. إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû günahlarına Gafûr, çok bağışlayan, taatlarına, şükrün karşılığını bol verendir.

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ-31
اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
Sana kendinden önceki kitapları tasdik eder olduğu halde vahyettiğimiz Kur'an, haktır. إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ, kullarının (her halini) haber alandır görendir.

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ-32
وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ
الْكَبِيرُ

ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ
وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ Bu ümmet, Hayrülümem'dir. Mademki Peygamberimiz, Peygamberân-ı İzâm'ın en büyüğü en hayırlısıdır. O'nun ümmeti de ümmetlerin en hayırlısıdır.

Bu ümmeti üçe taksim ediyor: 1- En iyisi 2- Ortası 3- En sonu

İman varsa imânla beraber günahlar da varsa, ümmetten birisidir. Eğer günahlarla birlikte hayırların da varsa orta ümmet. Eğer hataları yok da yalnız iyilikleri varsa, o da sabikundan olur.

وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ Sonra Biz, o kitâbı kullarımız arasından seçtiklerimize miras verdik. Onlardan kimi kendisine zulmeder, kimi orta (yolda) gider, kimi de Âllâh'ın izniyle hayırlar(da öne geçmek için yarışır.

ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ İşte büyük fazilet budur. Ebud Derda Radyâllâhû Anh'dan rivayet edildiğine göre de; "Sabık, hesap olunmadan Cennet'e girer. Muktesid, hafif bir hesap görür. Nef-

sine zulmeden de hapsolunur. Kurtulacağını zannetmezken sonra ona rahmet yetişir. Bu sâyede Cennete girer” buyurulmuştur.

Bazılarına göre; “Zalimden murad, câhil. Muktesidden murad, ilim öğrenen. Sabıktan murâd da ilim öğretendir.”

“Zalim, büyük günahları işleyen. Muktesid, küçük günahları işleyen. Sabık, ne büyük ne küçük günahları işlemeyendir” diyenler de vardır.

Ebu Bekir Verrak diyor ki; “Bu âyet, insanların makamlarına göre beyanda bulunmaktadır. Zirâ kul, üç hasletten biri üzere bulunur. Bunlar ya ma’siyet, ya gaflet, ya tevbedir. Kul isyan ederse zalimlerden, tevbe ederse mutedillerden, tevbesi sahih olur da çok ibadet ederse hayratta ileri gidenlerden olur.”

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ
وَلِيَّاسُ هُمْ فِيهَا حَرِيرٌ

جَنَّاتُ عَدْنٍ Onların mükâfatı dâimi cennet, يَدْخُلُونَهَا içine girecekleri Adn Cennetleridir. (İmân sahibi olduktan sonra ebedi cehennemde hiç kimse kalmaz ancak imanını, küfür ile karıştırırlar cezası kadar cehennem de tasfiye olurlar. Ebedi kalmazlar.) يُحَلَّوْنَ فِيهَا Zinetlenirler cennette. مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا Esâvir; bileziğe derler. Zira orada altın bilezikler takarlar ve incilerle süslenirler. وَلِيَّاسُ هُمْ فِيهَا حَرِيرٌ Orada giyecekleri elbiseleri de ipektir.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ۖ-34

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ Hamdü senâ O Âllâh’a mahsustur ki bizden üzüntüleri tai

mam ile izâle etti. Öyle bir yere bizi koydu ki ne üzüntü var, ne ihtiyarlık, ne hastalık, ne korku, ne de nimetlerin zevâli var. **إِنَّ رَبَّنَا** لَغَفُورٌ شَكُورٌ Muhakkak Rabbimiz, **لَغُفُورٌ** mübâlâğa ile rahmet edicidir, tevbe edenlere. **شَكُورٌ** Ameli kabul edicidir, halis amel edenlere.

الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا 35-
فِيهَا الْغُوبُ

الَّذِي O Âllâh ki **أَحَلَّنَا دَارَ الْمَقَامَةِ** lütfuyla bizi gerçek ikâmet evine, (cennete) yerleştirdi **مِنْ فَضْلِهِ** lütfu keremiyle. Cennet, Âllâh'ın lütfu iledir. İmân ise ona mukaddimedir. Cennetin nimetlerini ise amel ile mütenâsip verirler. **لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا** **يَمَسُّنَا فِيهَا الْغُوبُ** Artık orada bize ne bir yorgunluk dokunacak, ne de orada bize bir usanç dokunmayacaktır.

Kur'ân-ı Azimûşşan'ın âdetidir, ehli cennetten bahsetti mi ehli cehennemden de bahsediyor.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ 36-
عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ Kâfirler için ise cehennem ateşi vardır. **لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا** Ölüm ile hükmedilmez ki ölsünler, (cehennemde ölüm yok.) **وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا** (azaba da alışılmaz.) **كَذَلِكَ** **كَذَلِكَ** Böylece bu şekilde azap veriyor. **نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ** Âllâh CelleCelâlûhû emrediyor. **كُفُّورٍ** Cezalandırırız, **كُفُّورٍ** küffar-ı nimet edenleri. Küfürde ileri giden her nankörü böyle cezalandırırız.

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا-37
 نَعْمَلُ أَوْلَمْ نَعْمَرِكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا
 فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ

وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ فِيهَا Ehli cehennem, cehennemde sedâ ederler, Âllâh'a yalvarırlar. Derler ki Âllâh'a karşı; رَبَّنَا Ey Rabbimiz, ey Hâlik'imiz أَخْرِجْنَا bizi çıkar bu cehennemden. Tekrar bir dünya hâlk et, bizi dünyaya gönder. نَعْمَلْ Biz amâl-i salihâ ile meşkûl oluruz, Müslüman oluruz. (Pişman olduk diyerek Âllâh'a yalvarırlar fakat ne fayda! Zaman geçti. O zaman melekler lisân ile bunlara derler ki; Siz dünyada iken Cenâb-ı Hak size zaman imkân vermedi mi?) أَوْلَمْ نَعْمَرِكُمْ Size dünyada düşünüp bilecek, nasihat kabul edecek kadar ömür vermedik mi? مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ Size öğüt alabileceğiniz kadar bir ömür vermedik mi? Size nezir, (Âllâh azabıyla korkutucu bir peygamber de) gelmişti. فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ Size nezir, uyarıcı da gelmemiş miydi? (Fakat inanmadınız.) Öyle ise tadın (azabı,) zalimlerin yardımcısı yoktur.

(Gelen nezir uyarıcıdan maksat, peygamberler ve kitaptır. Bazıları akıl, ihtiyarlık ve yakınların ölümüyle açıklamışlardır.)

إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ-38

Şüphe yok ki Âllâh-û Teâlâ, göklerde ve yerdeki gaybi bilendir. إِنَّهُ Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, âlimdir. بِذَاتِ الصُّدُورِ Hiçbir şey O'na gizli kalmaz. O, göğüslerin özünde ne varsa onu da hakkıyla bilir.

(Göklerin ve yerin gaybından murad, orada cereyan eden ve görünmeyen kanunlar, nizamlar ve sistemlerdir.)

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا

خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ O Âllâh'tır ki جَعَلَ لَكُمْ yapmış sizi. Sizi yeryüzünde halifeler, (yöneticiler, yeryüzünün tasarruf ve hakimiyetini elinde bulunduran kimseler) yapan, O'dur. فَمَنْ كَفَرَ Onun için kim inkâr ederse, inkârı kendi zararına. وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا مَقْتًا Kâfirlerin küfürleri, Rableri yanında (kendilerine) gazaptan başka bir şey artırmaz. وَلَا يَزِيدُ Kâfir küfründe sa'y ettikçe Gazab-ı İlâhi kat kat olur. وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا Kâfirlerin küfrü, (kendilerine) ziyandan başka bir şeyi çoğaltmaz.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِنْهُ بَلْ إِنَّ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا

قُلْ Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, küfür, dalâlette inat edenlere söyle. أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ Âllâh-û Teâlâ'yı bırakıp da O'na şerik, ortak ibadet ettiklerinizi gördünüz mü? Haydi, gösterin bana! أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ Onlar, yerden hangi şeyi yarattılar? Yoksa onların göklerin yaratılmasında ortakları mı var? أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِنْهُ Yahut Biz, onlara (taptıkları putları bize ortak koş-

malarını) söyleyen bir kitap mı verdik? بَلْ إِنْ يَعِدُّ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا Bu sebeple onlar, o kitaptan aldıkları bir delil üzerinde mi bulunuyorlar? Hayır! O zalimler birbirlerine, aldatmaktan başka bir şey va'd etmiyorlar.

Onların bu cehalet, küfürlerinden dolayı yerler ve gökler parçalanırdı. Eğer Âllâh CelleCelâlûhû, vakt-i muayyene kadar tutmayı takdir etmeseydi.

إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ-41
أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

Şüphesiz Âllâh-û Teâlâ, İNَّ اللَّهَ يُمِصُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا gökleri ve yeri nizamları bozulmasın diye tutuyor. وَلَئِن زَالَتَا Eğer Âllâh-û Teâlâ tutmaz, zâil olursa, مِنْ بَعْدِهِ İNَّ اللَّهَ يُمِصُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا onların nizamı eğer bir bozulursa, kendisinden sonra hiç kimse onları tutamaz. إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, Halim'dir. Cezalandırılmada aceleci değildir. Belki tevbe istiğfar eder, tevbe edenleri meğfiret edicidir.

Yahudi ve hıristiyanlar, birbirlerine "dinleri bâtıldır" diyerek inkâr ediyorlardı. Arada olan müşrikler dediler ki; "Bu iki kabile birbirini iptal ediyorlar. Her ikisinin dedikleri de doğru değildir. Bize bir peygamber gelseydi, biz onlar gibi yapmazdık, biz ciddiyetle imân edeceğiz" demişlerdi. Bunun üzerine, Cenâb-ı Hak buyuruyor.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ-42
إِحْدَى الْأُمَّمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا

Yemin ederlerdi بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ile. Âllâh ile. وَأَقْسَمُوا Yeminle-

rinin en kuvvetlisiyle Âllâh-û Teâlâ'ya yemin etmişlerdi. لَئِنْ جَاءَهُمْ لَيَكُونَنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَىٰ Eğer onlara gelirse bir peygamber, herhangi bir millettten daha çok doğru yolda olacaklarına dâir Âllâh'a yemin etmişlerdi. فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا. Fakat kendilerine nezir, uyarıcı (Muhammed Sallâllâhû Aleyhive-sellem) gelince, bu onların haktan uzaklaşmalarından başka bir şeyi arttırmadı.

إِسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَهْلِهِ 43-
فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ
لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا

إِسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ Bu da yeryüzünde kibirlenmeler ve kötü fiilleri yüzündendi. Hâlbuki kötü fiil, yalnız sahibini sarar. وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئِ إِلَّا بِأَهْلِهِ Mekru, hile ancak sahibine avdet eder. Onu helâk eder. Haset eden, ne kadar haset etse Kudret-i İlâhiye ne ise o olur. O haset, onun canına çıkar. Mekri, hile yapan da nihayet o mekir hile onun başına gelir. فَهَلْ يَنْظُرُونَ İmân etmiyorlar da neyi intizar ediyorlar? إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ Onlar ancak önceki ümmetler(den peygamberlerini tekzip edenler) hakkında, Âllâh-û Teâlâ'nın sünnetini (cezasını) bekliyorlar. فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, onların başına kahr-ı gazap gelirse üzülme Âllâh'ın âdetine tebdil-i tahvil olmaz. وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا Âllâh'ın âdet-i sünnetinde hiçbir tebdil ve tahvil bulamazsın.

(Âllâh'ın emirlerine isyan edenlere, İlâhi kanun gereğince ancak azap terettüp eder. Nitekim ilk evvel Bedir Vak'asında, onların

70 kişi ileri gelenleri telef oldu. Azap değiştirilmez, vakti de başka vakitlere çevrilmez.)

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ -44
وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
Onlar yeryüzünde gezip (peygamberlerini tekzip eden) kendilerinden önce gelen ümmetlerin, nasıl bir âkıbete uğradıklarını görmüyorlar mı? وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً Hâlbuki onlar, bunlardan daha kuvvetli idiler. وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ Ne göklerde, ne de yerde Âllâh-û Teâlâ'yı aciz bırakacak hiçbir güç yoktur. (Âllâh, onları imhâ etti. Elbette senin düşmanlarını da imhâ edecektir.) إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, her şeye âlimdir. قَدِيرًا Her şeye muktedirdir.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ
يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا Eğer Âllâh, insanları muâhaze (hemen cezalandırırsaydı) yâni hatanın akabinde Âllâh, tutup da azaplandırırsa bir kimseyi. O zaman yeryüzünde hiçbir hayat sahibi kalmazdı. وَمَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى Âllâh-û Teâlâ, insanları (şirk ve) masiyetler yüzünden muâhaze etseydi, yeryüzünde hareket eder bir mahlûk bırakmazdı. (Cümlesini helâk ederdi) Fakat takdir olunan bir vakte dek te'hir eder. O va'd olunan

(mukadder) zaman gelince muhakkak ki Âllâh-û Teâlâ, kullarını görür (ve onları amellerine göre cezalandırır.)

Mukadder zamandan murâd; Kıyamet'tir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rumi Kaddesâllâhû Sirrahülaziz buyuruyor. Ey muhatap, eğer uzağı gören gözün varsa, ehli din ile ehli kin bu dünyada karışıktırlar. Onları tefrik et, ehli din ile beraber ol. Ehli kinden nefret et, onlardan arka çevir. Ehli din ile ehli kin her ikisi de yeryüzü sahnesinde meşkûldürler. Her ikisi de dünyada çalışmaya devam ediyorlar.

Biz bunları nasıl tanıyacağız, ehli din ile ehli kin kimlerdir? Ehli din olanın kâlbindeki imânı, onu dâimâ iyiliğe imana götürür. Adalet düşmanlık yok, daima yumuşak, dâimâ Âllâh-û Rasûlullah'a meylediyor.

Ehli kin, şekâvetin meyli de dâimâ fitne fesat, hile, halkı aldatmakta. Onun meyli de oradadır. Kulun yapacağı ihtiyarı irade-i cüz'iyesidir. Halk eden, Âllâh'tır. Kulun meyli akabinde, Âllâh iyiliği halk eder. Kulun şekâvet meylinin akabinde de Cenâb-ı Hak, şekâveti halk eder. Ehl-i takvanın kâlbini meyli, iyiliği yapmaya ve iyiliği tavsiye etmiyedir. Onun kâlbî iyilik tarafında olduğundan, Cenâb-ı Hak lütf-u keremiyle iyilik halk eder.

Erbab-ı şekâvetin de kalbinde dâimâ fenalık olduğundan, halkı ka taarruz etmek, malını almak, hilekârlık yapmak tarafına kâlbî meylettüğinden, Cenâb-ı Hak da onun meylettığı ciheti halk ediyor.

Nimet elde iken şükrederse, o şükür nimetini bağlamış olur. Eğer küfran-ı nimet ederse, **inne azâbile şedid** buyuruyor. Azabım da şediddir.

Şükür eden kimselere ziyadesi, Va'd-ı İlâhiye'dir. Küfredenlere de azabım şediddir buyuruyor.

Nasıl ki Halik-i Kâinat halis bir niyetle başını secdeye koyan bir kuluna, "Bana yakın" diye va'dediyor. Âllâh'ın Va'd-ı İlâhî'sinde hulf yoktur.

Cenâb-ı Hak buyuruyor; "**vescüd vakterib**" Secdeye başını koy, bana yakın olursun. Kulun, en ziyade Âllâh'a yakın an, hane gisidir? "**ve hûve sâcidin**" Secdede olduğu andır.

Her ne zaman halis olarak, (riyâkârâne değil) başını yere secdeye koydu ise âh-ü figan ederek gözyaşları ile. İşte, Âllâh'a yakın olmak budur.

Haccı ziyaret etmek, muayyen olan binanın etrafında tavaf ederek dolaşmak fakat bunun çok yüksek fevkinde makam var. Rabbül Beyt'i tavaf etmek merdanedir. Edebli olan bu yolun sâliklerine lâzım gelen, tam bir güneşi talep etmek yâni erbabı eve liyâullahı talep etmek ama tam olanları. Noksan olanları değil.

Cenâb-ı Hak buyuruyor; **Fes-elû ehli zikri in kûntûn lâ te'lemûne**. Bilmediğiniz varsa bilenlerden sorunuz.

Bu zamanda avamlar çok ekseriyette olduğundan, temiz olan bir insan zuhur ettiğinde aleyhine söylemeye başlarlar. Hilekâr olanlar, güneşin zıyasını sevmiyorlar. Onlar, aldatmak için karanlığı istiyorlar.

Kalp olan kimse sarrafın düşmanıdır.

Hilekârlar, kötülüklerini yapadursun. Cenâb-ı Hak, dostlarını muhafaza eder onların arasında. Enbiyayı İzam da düşmanlarla beraber bulunmuşlar. Fakat melekler, onlara duâ etmiştir. Cenâb-ı Hak, yine sevdiklerini muhafaza ediyor. Bir ışığı ki Âllâh yakarsa, kim onu üfürürse onun sakalı yüzü yanar. Hırsız dâima nura düşmandır. Ya Râbbi, Müslümanları halas et onlardan.

Müslümanlara dâimâ münafık olanlar düşman olur. Müslü-

manlara da düşen hal, kemâl-i hilmi metânetle cevap vermeden oradan ayrılması lâzım gelir.

Hüsamettin Çelebi bir gün, Mevlâna'ya diyor ki; Mesnevi dersi verdiğin zaman, ehli hâl olanlar kendi hâli ile mest olurlar. Bazıları da görüyorum ihlâsları yok. Melekleri görüyorum, onlara gelirler imânlarını kazmaya yani tecessüm ediyor onların imânı. Ve onların imân kökleri kazılıyor. Keşfinde böyle görüyor. Mevlâna da aynen söylediğin doğrudur diyor. Mesnevi ki Kur'an-ı Azimüşşân'ın meâlini beyan ediyor. Temiz olan su tatlıdır hakikatta lâkin ehli olmayana kan gibi görünür. Nasıl ki Mûsâ Aleyhisselam'ın kavmine, temiz olan su kan oluyor da içemiyorsa, imân ve amellerinin bozukluğundan temiz sudan içemiyor.

Molla Cami, Mevlânâ için buyuruyor. Buraya noksan gelen burada tamam oluyor. Yani Molla Câmi, ben de burada tamam oldum buyuruyor.

Bu Mesnevi'nin kelimelerine, nefeslerine düşman olanlar baş aşağı cehenneme giderler. Çünkü Kur'ân'a itiraz ediyor.

În çünîn güftesti Mevlâna'yı mâ
Kâşif-i esrâr hâ-yi Kibriyâ
În ne necmest û ne remlest û ne hâb
Vahy-i hak, Vellâhü a'lem-i bi's-savâb

